

Correctievoorschrift HAVO

2009

tijdvak 1

maatschappijwetenschappen

tevens oud programma

maatschappijleer

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 77 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Opgave 1 Criminaliteit: rol van beveiligingsbedrijven

1 maximumscore 3

Voorbeelden van een politietaak die wel mag worden uitgevoerd (één van de volgende):

- toezicht in het publieke domein
- bescherming veiligheid of goederen van burgers en bedrijven/instanties
- hulpverlening

voor een juiste taak 1

Specifieke taken van de politie die niet door particuliere beveiligers mogen worden overgenomen:

- opsporing van strafbare feiten 1
- handhaving van de openbare orde 1

2 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste materiële gevolgen zijn (twee van de volgende):

- Het grote aantal agenten kost de belastingbetaler/overheid veel geld.
- Particuliere beveiliging brengt kosten met zich mee voor bedrijven, particulieren en overheid.
- de financiële schade die criminaliteit veroorzaakt / verlies van goederen of schade aan goederen
- indirect: hogere verzekeringspremies voor de burgers

per juist voorbeeld 1

Voorbeelden van juiste immateriële gevolgen zijn (twee van de volgende):

- gevoelens van onveiligheid
- ontstaan van angst
- aantasting van het rechtsgevoel
- ontstaan van psychisch letsel

per juist voorbeeld 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste verklaring zijn (één van de volgende):

- In de media krijgen ernstige delicten/geweldsmisdrijven veel aandacht. Dit wekt de suggestie dat ernstige delicten veel voorkomen. Die vertekening leidt ertoe dat de onveiligheidsgevoelens sterker zijn dan op grond van de cijfers zou worden verwacht.
- Uit onderzoek blijkt een samenhang tussen beleving van of bezorgdheid over criminaliteit/veiligheid en het kijken naar televisie en het lezen van kranten met (sensationeel) nieuws over ernstige criminaliteit. Mensen die veel televisieprogramma's zien of nieuws lezen over zware criminaliteit, voelen zich onveiliger dan mensen die dat niet of minder doen.

4 maximumscore 1

Niet alle strafbare feiten komen ter kennis van de politie. / Niet iedereen doet aangifte van een misdrijf bij de politie.

5 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- De welvaart is sterk toegenomen. Daardoor zijn er meer zaken zijn die de moeite waard zijn om te hebben. Er zijn meer spullen om te stelen.
- Ontkerkelijking of de verminderde betekenis van een traditionele levensbeschouwing. Daardoor is het norm- en waardenbesef veranderd ten aanzien van 'mijn' en 'dijn'. Iets stelen of vernielen wordt niet zo erg gevonden.
- Het verlies aan traditionele gezagsverhoudingen binnen gezinnen en scholen heeft mede geleid tot een veranderend norm- en waardenbesef ten aanzien van 'mijn' en 'dijn'. Iets stelen of vernielen wordt niet zo erg gevonden.
- Toegenomen alcohol- en drugsgebruik waardoor gebruikers/ verslaafden stelen om aan geld te komen / Veel alcoholgebruik of alcoholmisbruik gaat vaak gepaard met vernielingen of geweldsmisdrijven.
- Meer vrije tijd waardoor bepaalde groepen / jongeren zich vervelen, wat kan leiden tot bijvoorbeeld vandalisme.
- Toename van spanningen in gezinnen / meer opvoedingsproblemen waardoor meer jongeren ontvankelijk zijn voor crimineel gedrag.
- Toename van werkloosheid, armoede en uitsluiting van bepaalde allochtone groepen.
Voorbeeld van een mogelijk verband: armoede/werkloosheid en discriminatie zijn een belemmering om maatschappelijk vooruit te komen en succesvol te zijn. Mensen kunnen daardoor gefrustreerd raken wat zich kan uiten in vandalisme of ander afwijkend gedrag. / Mensen zullen dan eerder niet-legitieme middelen kiezen en afwijkend gedrag vertonen zoals het plagen van (winkel)diefstal.

per juist voorbeeld van maatschappelijke ontwikkeling met toelichting

2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- 6 **maximumscore 1**
geweldsmonopolie

Opgave 2 Criminaliteit: de opvoedpolitiek van het kabinet Balkenende IV

- 7 **maximumscore 2**
- Deze overheidsmaatregel kan in strijd zijn met de rechtsbescherming van de burger / het recht van burgers op privacy 1
- Uitleg:
- Rechtsbescherming houdt in dat de burger door het recht beschermd wordt tegen de overheid. Deze maatregel van Rouvoet is daarmee in strijd want hij geeft de overheid het recht om gegevens te verzamelen over de persoonlijke levenssfeer van burgers 1

- 8 **maximumscore 2**
- Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):
- Door in te zien dat de overheid in gezinssituaties moet kunnen ingrijpen, is de ChristenUnie / minister Rouvoet bereid om een ideologisch beginsel/uitgangspunt los te laten, namelijk het vasthouden aan het gezag van de ouders (kenmerk pragmatisme).
  - De harde werkelijkheid van probleemjongeren doet minister Rouvoet inzien dat een politieke keuze gemaakt moet worden op grond van gezond verstand. / dat men moet kiezen voor een praktisch haalbare oplossing (kenmerk pragmatisme).

- 9 **maximumscore 2**
- preventieve maatregelen
  - Het gaat om het nemen van maatregelen die gericht zijn op onder andere het helpen van het kind, de ouders en de school. / die gericht zijn op het verbeteren van de omstandigheden waarin het kind opgroeit. Dit zijn maatregelen om criminaliteit te voorkomen.

Opmerking

Alleen 2 punten toekennen als zowel het eerste deel als het tweede deel van het antwoord juist is.

- 10 **maximumscore 2**
- Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:
- beveiliging van een wijk of gebied 1
  - handhaving van de rechtsorde 1
- 11 **maximumscore 1**
het legaliteitsbeginsel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 4

Beschrijving bindingstheorie:

- Jongeren zullen zich door goede relaties met ouders, familie en vriendenkring en door participatie op school, in het werk en in vrijetijdsverenigingen op positieve wijze binden aan de maatschappij / maatschappelijke verbanden. / Door hechte relaties met ouders, familie en vriendenkring en door participatie op school, in het werk en in vrijetijdsverenigingen, zullen jongeren zich de heersende waarden en normen eigen maken.

Een dergelijke sterke maatschappelijke binding remt neigingen tot crimineel gedrag, omdat men dan een en ander kan verliezen wat men niet wil verliezen

2

Voorbeeld van een juiste uitleg van aansluiting beleidsprogramma bij de bindingstheorie is:

- Het beleidsprogramma ‘Aanpak Jeugdcriminaliteit’ heeft het over het zorgen voor aansluiting van jongeren bij de samenleving alsook een goede nazorg na verblijf in een justitiële inrichting. Om de kans op herhaling van crimineel gedrag van jongeren te verkleinen, is het noodzakelijk dat jongeren op school zitten of werk hebben, positief hun vrije tijd besteden en goede contacten met gezinsleden hebben. Dit zijn voorbeelden van het versterken van een maatschappelijke binding

2

13 maximumscore 2

- de wetgevende macht en voorbeeld van juist citaat (één van de volgende):
  - “Het kabinet bereidt een wetsvoorstel voor dat gemeenten in staat moet stellen sneller te reageren op overlast veroorzakende jongeren (door bijvoorbeeld een gebieds- of contact verbod op te leggen).” (regels 22-27)
  - “Voor jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd, wordt door de minister van Justitie een beleidsprogramma ‘Aanpak Jeugdcriminaliteit’ opgesteld.” (regels 28-32)

1

- de uitvoerende macht en voorbeeld van juist citaat (één van de volgende):
  - “Bij jongeren die ... strafbare feiten hebben gepleegd, zijn politie en justitie aan zet.” (regels 18-22)
  - “Een goede nazorg na verblijf in een justitiële jeugdinstelling is ...” (regels 43-46)
  - “Er dient een naadloze overdracht plaats te vinden tussen justitiële organisaties en lokale organisaties met heldere afspraken: ...” (regels 46-49)

1

ook goed:

- “Voor jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd, wordt door de minister van Justitie een beleidsprogramma ‘Aanpak Jeugdcriminaliteit’ opgesteld.” (regels 28-32)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Politieke besluitvorming: Nederland en Europa ten strijde tegen overgewicht

---

14 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord zijn (één van de volgende):

- deskundigheid/kennis
- formele bevoegdheid

15 maximumscore 6

Drie van de vijf onderstaande antwoorden.

- Voorwaarde 1

- De situatie wordt als ongewenst ervaren door deskundigen, adviesorganen, maatschappelijke organisaties (politieke partijen, groepen van burgers)

1

Voorbeeld van juiste verwijzingen uit tekst 4 (één van de volgende):

- De RVZ vindt dat het kabinet onvoldoende doet om de toenemende vetzucht in Nederland aan te pakken. (regels 1-11)
- De directeur-generaal van het ministerie van Volksgezondheid noemt het probleem een epidemie en een sluipmoordenaar. (regels 16-20).

per juist voorbeeld van voorwaarde 1

1

- Voorwaarde 2

- Het probleem komt veel voor

1

Voorbeeld van juiste verwijzingen uit tekst 4 (één van de volgende):

- "Vetzucht neemt in Nederland epidemische vormen aan, zegt directeur-generaal ..." (regels 12-14)
- De cijfers van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu in de regels 21-29.

per juist voorbeeld van voorwaarde 2

1

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none"> – Voorwaarde 3 • Het probleem roept emoties op <p>Voorbeeld van juiste verwijzingen uit tekst 4 (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – “Voorzitter Floris Sanders kwalificeert de overheidsaanpak vandaag in het maandblad M als ‘teleurstellend, inconsistent en veel te afwachtend’.” (regels 7-11) – De directeur-generaal van het ministerie van Volksgezondheid noemt het probleem een epidemie en een sluipmoordenaar. (regels 16-17) – “Vetzucht neemt in Nederland epidemische vormen aan”, zegt directeur-generaal Hans de Goeij van het ministerie van Volksgezondheid. (regels 12-13) – “Als dit zo doorgaat, komt er voor het eerst in de geschiedenis een generatie die haar eigen kinderen overleeft”, zegt directeur-generaal Hans de Goeij van het ministerie van Volksgezondheid. (regels 17-20) 	1
	per juist voorbeeld van voorwaarde 3	1
	<ul style="list-style-type: none"> – Voorwaarde 4 • Het probleem wordt als veranderbaar/oplosbaar beschouwd door de overheid <p>Voorbeeld van juiste verwijzing uit tekst 4 (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De oproep van RVZ aan het kabinet om meer te doen aan het probleem, veronderstelt dat het probleem oplosbaar is. (regels 1-3) – “Voorzitter Floris Sanders kwalificeert de overheidsaanpak vandaag in het maandblad M als ‘teleurstellend, inconsistent en veel te afwachtend’.” (regels 7-11) 	1
	per juist voorbeeld van voorwaarde 4	1
	<ul style="list-style-type: none"> – Voorwaarde 5 • Het probleem is langs enkele poortwachters gekomen <p>Voorbeeld van juiste verwijzingen uit tekst 4 (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De voorzitter van belangrijk adviesorgaan (regels 1-11) en een hoge ambtenaar (regels 12-20) spreken zich erover uit. – Het probleem heeft de krant gehaald zoals blijkt uit publicatie in NRC Handelsblad (bron van tekst 4). 	1
	per juist voorbeeld van voorwaarde 5	1
16	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • College van Burgemeester en Wethouders (B&W) is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van beleid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeenteraad besluit over de beleidsvoorstellen 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn (één van de volgende):

- Uitgangspunt is de gespreide verantwoordelijkheid bij de inrichting van de samenleving: in samenwerking met organisaties en instellingen uit het maatschappelijke middenveld wil de overheid het probleem van het overgewicht aanpakken.
- Uitgangspunt is het idee van de verantwoordelijke samenleving: vanuit dit idee dragen ook de verschillende organisaties en instellingen uit het maatschappelijke middenveld hun steentje bij aan de bevordering van de volksgezondheid.

18 D

19 maximumscore 2

- Omgevingsfactoren die het Nederlandse beleid bevorderen (één van de volgende): 1
  - de voorstellen van de Europese Commissie (regels 1-6)
  - Scholen erkennen nu hun verantwoordelijkheid (regels 64-68)
- Omgevingsfactoren die het Nederlandse beleid bemoeilijken (één van de volgende): 1
  - economische factor/ontwikkeling: toename van een aantrekkelijk aanbod van goedkoop ongezond voedsel (regels 31-33)
  - technologische factor/ontwikkeling: als gevolg van automatisering bewegen mensen steeds minder op het werk (regels 33-36)

20 D

21 B

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 4

Twee van de volgende benaderingswijzen:

Politiek-juridische benaderingswijze

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Wat zal het beleid van de Europese Unie zijn om overgewicht aan te pakken? De regels 45-52/56 geven informatie over deze vraag.
- Hoe verhoudt zich de regelgeving van de EU tot die van Nederland? De regels 56-63 geven informatie over deze vraag.

Sociaal-economische benaderingswijze

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Wat zijn de maatschappelijke/economische gevolgen van obesitas? De regels 10-14/19 geven informatie over deze vraag.
- Wat zijn de financiële/economische kosten van overgewicht voor EU/ Nederland/ de samenleving? De regels 20-23/25 geven informatie over deze vraag.
- Wat zijn de maatschappelijke oorzaken van overgewicht? De regels 28-37/39 geven informatie over deze vraag.

Sociaal-culturele benaderingswijze

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Welke waarde wordt bedreigd door obesitas? De regels 10-14 geven informatie over deze vraag.
- Wie behoort verantwoordelijkheid te dragen bij de bestrijding van overgewicht? / Wat is de visie op de rol van de overheid? De regels 60-69 geven informatie over deze vraag.
- Welke socialisator speelt een belangrijke rol bij de bestrijding van overgewicht? De regels 64-69 geven informatie over deze vraag.

Veranderings- en of vergelijkende benaderingswijze

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Hoe ernstig is het probleem van overgewicht in andere EU-landen? Afbeelding 1 geeft antwoord op deze vraag.
- Is het probleem volgens bewoners van de lidstaten vanaf 2002 groter geworden? Afbeelding 1 geeft antwoord op deze vraag.

voor een benaderingswijze met de juiste vraag	1
en verwijzing naar de juiste regels en/of afbeelding (indien	
benaderingswijze met de juiste vragen zijn genoemd)	1

Opgave 4 De invloed van tv-reclame

23 B

24 C

Vraag	Antwoord	Scores
25	B	
26	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeeld van een juiste verklaring: Jetix is een commerciële zender: reclame is de belangrijkste inkomstenbron. / Als Jetix bepaalde reclames gaat weren, dan zullen de inkomsten van de zender dalen.</p>	
27	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het referentiekader is het geheel van kennis, ervaring, normen en waarden van een persoon <p>Voorbeeld van een juiste uitleg is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het referentiekader van kinderen is anders dan dat van volwassenen. Kinderen hebben minder kennis en ervaring dan volwassenen en nog niet die normen en waarden die volwassenen hebben. Kinderen weten bijvoorbeeld niet of beseffen onvoldoende dat reclame bedoeld is om de verkoop van producten te vergroten en dat snoep ongezond is. Daardoor zijn jonge kinderen gevoeliger voor reclameboodschappen dan volwassenen 	<p style="text-align: right;">1</p> <p style="text-align: right;">2</p>
28	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • de socialiserende functie • Er is sprake van het overdragen van waarden, opvattingen/houdingen. Kinderen die meer naar reclame kijken, hebben vaker een materialistische levenshouding. Deze kinderen hechten meer waarde aan geld en het kopen van producten (regels 32-37). Dit kan worden opgevat als een voorbeeld van de socialiserende functie 	<p style="text-align: right;">1</p> <p style="text-align: right;">2</p>
29	<p>maximumscore 2</p> <p>De cultivatietheorie: volgens deze theorie is de aandacht vooral gericht op effecten die zich voordoen als men vaak naar dezelfde soort van beelden/programma's kijkt. Het beeld dat de televisieprogramma's weergeven komt niet overeen met de werkelijkheid. De kijkers ontwikkelen als het ware een 'vervormd' beeld van de werkelijkheid. / Kijkers die veel kijken naar reclame met rolbevestigende beelden zullen het idee krijgen dat deze rolpatronen zo horen. De kijkers ontwikkelen een verkeerd beeld van de werkelijkheid. De werkelijkheid is echter anders/gedifferentieerder dan de reclame laat zien.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Wat kinderen oppikken van de reclame en hoe zijn reclameboodschappen interpreteren (selectieve perceptie), hangt af van de waarden, normen, opvattingen/kennis, (referentiekader) die de kinderen hebben overgenomen van hun ouders en/of sociale omgeving.

Als die stereotiepe beelden van mannen en vrouwen in de reclame niet overeenkomen met waarden, normen, ervaring van de kinderen die naar reclame kijken dan hebben die boodschappen/beelden weinig of geen waarde/betekenis voor deze kinderen.

31 maximumscore 1

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- de vrije markteconomie (economische vrijheid)
- eigen verantwoordelijkheid van instellingen
- grote terughoudendheid om op dit terrein bevoegdheden te geven aan de overheid

32 maximumscore 2

- Marktsegmentering is het verschijnsel dat aanbieders zich richten op een specifieke doelgroep, die slechts een deel (segment) is van de hele markt 1
- De zender Jetix richt zich speciaal op kinderen 1

33 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten van voorstanders van commerciële zenders zijn (twee van de volgende):

- Het programma-aanbod van commerciële zenders is afgestemd op de behoeften van de markt / Commerciële zenders zenden programma's uit waar veel mensen naar willen kijken (luisteren).
- Er is meer differentiatie in het aanbod van zenders en programma's / Er zijn meer keuzemogelijkheden voor het publiek gekomen.
- De bedrijven / De adverteerders hebben door de komst van commerciële zenders meer mogelijkheden gekregen om reclame te maken voor hun producten.
- De aanwezigheid van commerciële zenders kost de overheid / de belastingbetaler geen geld.
- Er zijn meer financiële mogelijkheden om Nederlandse programma's te maken.

per juist argument

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

34 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten van critici van commerciële zenders zijn (twee van de volgende):

- verschraving van het programma-aanbod: relatief veel verstrooiing en oppervlakkige programma's
- kleine maatschappelijke groepen / etnische minderheden krijgen weinig aandacht in televisieprogramma's
- Er zijn minder of geen diepgaande programma's of programma's over 'moeilijke' onderwerpen.
- Media dienen een belangrijke informerende functie te hebben zoals educatie / het signaleren van misstanden in de samenleving / spreekbuis voor burgers en groeperingen / betekenis van betrouwbare informatie voor de politieke besluitvorming/voor de democratie. Deze functie wordt niet of minder vervuld door commerciële zenders.
- storende onderbreking van programma's door reclame

per juist argument

1

Opgave 5 Massamedia: rechtbankverslaggeving

35 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- informatiefunctie
De media (*Vrij Nederland*, *Nova*, *Het Parool*) geven informatie over een belangrijk strafproces / geven standpunten van Holleeder (regels 4-10). / De media berichten over rechtzaken (regels 42-45).
- onderzoeksfunctie
De media gaan op zoek naar informatie vooral als het OM zelf weinig informatie naar buiten brengt (regels 58-60).
- opiniërende functie
De media geven uitlatingen weer onder andere die van Holleeder (regels 4-10), de uitlating van de rechtbank (regels 11-14) / de mening van persadvocaat Otto Volgenant (regels 25-39) of rechtbankverslaggever Taco Slagter (regels 40-60). Hiermee kan het publiek zich een mening vormen.
- controlerende functie
Door achtergrondinformatie te geven over belangrijke rechtszaken of door informatie van verdachten/OM/de politie te publiceren, kunnen de media misstanden in de rechtsgang of tekortkomingen in het functioneren van OM/rechters aantonen. (regels 4-10 of regels 31-34 of regels 35-39)

ook goed:

- spreekbuisfunctie
Media als *Vrij Nederland*, *Nova* en *Het Parool* geven informatie door van Holleeder, aan een ieder die er kennis van wil nemen of waardoor eisen/wensen op de publieke of politieke agenda kunnen komen.

per juiste functie en toelichting

1

36 maximumscore 2

Twee van de volgende antwoorden:

- majesteitsschennis
- uitlatingen die aanzetten tot discriminatie
- uitlatingen die aanzetten tot haat
- uitlatingen die beledigend zijn
- uitlatingen die een gevaar opleveren voor de openbare orde
- uitlatingen die een gevaar opleveren voor de nationale veiligheid
- uitlatingen die in strijd zijn met de openbare zeden
- uitlatingen die staats- of bedrijfsgeheimen bevatten
- uitlatingen die aanzetten tot het plegen van een misdrijf

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

37 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste journalistieke normen/regels zijn (twee van de volgende):

- bewust zijn van keuze van onderwerp, woordgebruik, beeld / zoveel mogelijk onbevooroordeeld te werk gaan
- hoor en wederhoor toepassen / belichting van verschillende kanten
- meerdere van elkaar onafhankelijke bronnen gebruiken / eenzijdigheid voorkomen
- scheiden van feiten en meningen

per juiste journalistieke norm/regel

1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	Hugo Arlman, Maandblad M van NRC Handelsblad van 7 juli 2007
tekst 2	Antoinette Reerink, NRC Handelsblad van 4 juli 2007
tekst 3	Programma voor Jeugd en Gezin 2007-2011: Alle kansen voor alle kinderen, mr. A. Rouvoet, minister van Jeugd en Gezin, Kamerstuk van 28 juni 2007
tekst 4	NRC Handelsblad van 2 juli 2005
tekst 5	Preventienota 'Kiezen voor gezond leven', Kamerstuk van 6 oktober 2006, website Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
tekst 6	Carlijne Vos, de Volkskrant van 25 mei 2007
tekst 7	Ahmet Olgun, NRC.Next van 30 mei 2007
afbeelding 1	NRC.Next van 30 mei 2007
tekst 8	Raymond Krul, NRC.Next van 28 februari 2007
tekst 9	www.teleac.nl/ van 27 december 2007
tekst 10	reclamewereld.blog.nl van 8 september 2008
tekst 11	nl.wikipedia.org/wiki/Jetix van 16 december 2007
tekst 12	Jacqueline Wesselius, www.villamedia.nl/ van 25 oktober 2007